

**Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne Ait 49 Masal Metninin Stith Thompson'nun
Halk Edebiyatı Motif Katoloğuna Gre Motiflerin Sıralanması**

*Ordering The Motifs of 49 Fairy Texts From The Turkish Republic of North Cyprus According to
Stith Thompson's Folk Literature Motif Catalog*

*** Trkn ŐIK**

****Veysel ŐIK**

*Uzm., KKTC Milli Eğitim Bakanlığı

İskele, KKTC

t.ozokutan1@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-2345-6789>

** ğretmen, KKTC Milli Eğitim Bakanlığı

İskele, KKTC

veysalone@hotmail.com

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Tr / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 15 Haziran / June 2023

Kabul Tarihi / Date Accepted: 30 Haziran / June 2023

Yayın Tarihi / Date Published: 30 Haziran / June 2023

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Haziran/ June

Atıf / Cite as: Őık, Trkn - Őık, Veysel. "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne ait 49 Masal Metninin Stith Thompson'nun Halk Edebiyatı Motif Katoloğuna Gre Motiflerin Sıralanması". *Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi* 12 (Haziran 2023), 70-114. <https://doi.org/10.58607/kaid.1315124>

İntihal / Plagiarism: Bu makale, iTenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir/This article has been scanned by iTenticate. No plagiarism detected.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu alışmanın hazırlanma srecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tm alışmaların kaynakada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (**Trkn Őık-Veysel ŐIK**).

Yazar Katkıları: alışmanın Tasarlanması: TŐ (%50), VŐ (%50)

Veri Toplanması: TŐ (%50), VŐ (%50)

Veri Analizi: TŐ (%80), VŐ (%20)

Makale Yazımı: TŐ (%80), VŐ (%20)

Makale Gnderimi ve Revizyonu: TŐ (%80), VŐ (%20)

Yayıncı / Published by: Ankara Sosyal Bilimler niversitesi / Social Sciences University of Ankara.

Bu makale Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisans (CC BY-NC) ile lisanslanmıştır. This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne ait 49 Masal Metninin Stith Thompson'nun Halk Edebiyatı Motif Katoloğuna Göre Motiflerin Sıralanması

Öz

Sözlü halk edebiyatı ürünleri içerisinde taşıdığı zengin malzeme itibarıyla önemli bir yere sahip olan masallar, ait oldukları milletin maddi manevi değerlerini, gelenek göreneklerini ve inanç sistemini, her türlü kültürel öğeyi taşıyan anonim ürünlerdir. Masallar parçalanamayan en küçük yapı taşı olarak kabul edilen motiflerin birleşimiyle meydana gelirler. Masallar yüzyıllardır farklı coğrafyalarda yayılım göstererek varlığını sürdürürler. İşte bu farklı coğrafyalarda yayılım gösteren masalların ortak noktalarının karşılaştırılması istenmiştir. Masallar üzerindeki çalışmalar önceleri sadece metinlerin ortaya konulması şeklinde gelişmişti. Fakat bu metinlerin inceleme konusu olduğu zaman yararlanmayı kolaylaştırmak için bazı tedbirlerin alınması gerekiyordu. Farklı ülkelerden derlenen masalların benzer masalların bir araya gelmesi durumunda hepsinin ortak bir ad veya numara ile anılması, o masallardan yararlanılmasını kolaylaştırmıştır. Stith Thompson tarafından geliştirilen “masal tip indeksi halkbilimi analizlerine kaynak olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmamız çeşitli yerleşim yerlerinden derlenen, 49 adet Kıbrıs Türk Masalı, Stith Thompson'un Halk Edebiyatı Katoloğuna göre motiflerin sıralaması yapılmıştır. Amacımız bu alanda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara makalemizin bir yol gösterici olmasıdır. Sahada derlenen 49 masal metninde bulunan masallara motif indeksine göre numara verilmiştir. İncelediğimiz 49 masal metninde, Katologda yer alan mitolojik motif ve mizahi motive rastlanmamıştır. Hayvan motifleri, sihir motifleri, harkulâdelik motifleri dikkat çekici şekilde çok olan motiflerdir. Anormal zulüm motifi ise çok az yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Masal, Kıbrıs Türk Masalları, Stith Thompson, Motif, Katolog.

Ordering the Motifs of 49 Fairy Texts from the Turkish Republic of Northern Cyprus According to Stith Thompson's Folk Literature Motif Catalogue

Abstract

Tales, which have an important place in oral folk literature products due to the rich material they carry are anonymous products that carry the material and moral values, traditions and belief system of the nation they belong to, and all kinds of cultural elements. Tales are formed by the combination of motifs, which are accepted as the smallest building block that can not be broken down. Fairy tales have continued their existence by spreading in different geographies for centuries. It was asked to compare the common points of the tales spread in these different geographies. Studies on fairy tales had previously developed only as the presentation of texts. However, when these texts were the subject of examination, some measures had to be taken to facilitate their use. The fact that the tales compiled from different countries are mentioned with a common name or number in case similar tales come together made it easier to benefit from those tales. The “take type index” developed by Stith Thompson is used as a source for folklore analysis. In this study, 49 Turkish Cypriot Tales, compiled from various settlements were ordered according to Stith Thompson's Folk Literature Catalogue our aim is to guide the researchers who want to work in this field. The tales found in 49 tale texts compiled in the field were numbered according to the motif index. In the 49 fairy tale texts we examined, no mythological or humorous motifs were found in the catalogue. Animal motifs, magic motifs, marvels are remarkable motifs. The abnormal cruelty motif is very rare.

Keywords: Fairy Tales, Turkish Cypriot, Stith Thompson, Motif Catalog.

Giriş

1. Masal Nedir

Masal üzerine pek çok kimse bir şeyler söylemiş ve tarifler yapmışlardır. Masal kelimesinin daha iyi anlaşılabilmesi için sözlük ve ansiklopedilerdeki tariflerini vermenin faydalı olacağı kanaatindeyiz. Prof. Pertev Naili Boratav'a göre masal: “Masal nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçeğe ilgisiz ve anlattıklarına

inandırmak iddiası olmayan, kısa bir anlatı.”¹ Bilge Seyidoğlu: “Halk arasında yüzyıllardan beri anlatılmakta olan ve içinde olağanüstü kişilerin, oğlanüstü olayların bulunduğu, bir varmış bir yokmuş gibi klişe bir anlatımla başlayan, belli bir uzunluğu olan, sonunda yedi içti, muratlarına erdiler yahut onlar erdi muratlarına biz çıkalım kerevetlerine, gökten üç elma düştü, biri anlatana biri dinleyene, biri de bana gibi belirli sözlerle sona eren, zaman ve mekân kavramıyla kayıtlı olmayan bir sözlü anlatım türü kastedilmektedir.”² Ferit Develioğlu masalın tarifini şöyle yapar: “Terbiye ve ahlâka faydalı, yararlı olan hikâye.”³ İslam Ansiklopedisi masal tarifini şöyle yapar: “Aslında iştikakına göre Habeşçe mesl, messâle: Aramice masla ve İbranice masal gibi mukayese ve karşılaştırma ifade eder.”⁴ Türk Dili Edebiyatı Ansiklopedisi’ne göre masal: “Masal Kelimesi ile Halk arasında yüzyıllardan beri anlatılmakta olan ve içinde olağanüstü kişilerin, olağanüstü olayların bulunduğu bir varmış bir yokmuş gibi klişe bir anlatımla başlayan, belli bir uzunluğu olan, sonunda yedi içti muratlarına erdiler, yahut onlar erdi muratlarına biz çıkalım kerevetine, gökten üç elma düştü biri anlatana biri dinleyene biri de bana gibi belirli sözlerle sona eren, zaman ve mekân kavramlarıyla kayıtlı olmayan bir sözlü anlatım türü kastedilmektedir.”⁵ Şükrü Elçin ise “bilinmeyen bir yerde, bilinmeyen şahıslara ve varlıklara ait hadiselerin macerası, hikâyesi”⁶ olarak tanımlar.

2. Masalların Tasnifi

Masallar üzerindeki çalışmalar önceleri sadece metinlerin ortaya konulması şeklinde gelişmişti. Fakat bu metinlerin incelenme konusu olduğu zaman yararlanmayı kolaylaştırmak için bazı tedbirlerin alınması gerekiyordu. Farklı ülkelerden derlenen masalların benzer masalların bir araya gelmesi halinde hepsinin ortak bir ad veya numara ile anılması, o masallardan yararlanmanın kolaylaştırılması gerekiyordu.⁷ Masalların tip ve motif indekslerini demek olan bu çalışma tekniklerinin günümüzde çoğunlukla kullanılanları, metin merkezli kuramlardan olan Fin ekolü tarafından ortaya konmuştur. Bugün Anti Arne tarafından hazırlanıp ve Stith Thompson tarafından geliştirilen “masal tip indeksi” halkbilimi analizlerde kaynak olarak kullanılmaktadır. Stith Thompson 1926-1927 yılları arasında gereken ilave ve değişiklikleri yaparak 1928 yılında İngilizce olarak *Types of the Folktale* adını taşıyan eser neşreder. 1964 yılında ikinci baskısı ile dahada genişleterek yayımlar.⁸ Anti Aarne’nin tasnifine göre masallar ana başlıklara ve kollara ayrılmaktadır.

2.1. Hayvan Masalları 1–299

1–99 Vahşi hayvanlar

100–144 Vahşi hayvanlar ve evcil hayvanlar

150–199 Vahşi hayvanlar ve insan

200–219 Evcil hayvanlar

220–249 Kuşlar

¹ Pertev Naili Boratav, *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı* (İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1969), 80.

² Bilge Seyidoğlu, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* 6, (İstanbul 1985), 149.

³ Ferit Develioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat* (Ankara 1985), 747.

⁴ Carl Brockelman, “Mesel”, *İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1979), 8/120.

⁵ *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* 6 (İstanbul: Dergah Yayınları, 1986, 149

⁶ Şükrü Elçin, *Halk Edebiyatına Giriş* 5.bs., (Ankara: Akçağ Yayınları, 1998), 368.

⁷ Saim Sakoğlu, *Gümüşhane ve Bayburt Masalları*, 2.bs., (Ankara: Akçağ Yayınları, 2002).

⁸ Stith Thompson, *The Types of Folktale*, 2.bs. (Helsinki: 1964).

250–274 Balıklar

275–299 Öteki hayvanlar

2.2. Asıl Masallar

A-Sihirli Masallar: 300–749

300–399 Tabiatüstü Rakip

400–459 Tabiatüstü veya Sihirli Zevce veya Diğer İlgili kimseler

400-459 Tabiatüstü vazife

500-559 Tabiatüstü yardımcı

560-649 Tabiatüstü eşya

650–699 Tabiatüstü muktedir olma hali veya bilme

700–749 Diğer tabiatüstü haller

B-Efsane Tarzındaki Masallar 750–849

C-Kısa Hikâye Tarzındaki Masallar 850–999

D-Aptal Dev Masalları 1000–1199

2.3. Fıkralar

1200–1349 Edepsizlik

1350–1439 Evli kimselerin lâtifeleri

1440–1524 Kahraman olan bir kızın (kadının) lâtifeleri

1525–1874 Kahraman olarak bir erkeğin lâtifeleri

1525–1639 Kurnaz adam

1640–1674 Tesadüf suretiyle mutluluk

1675–1724 Aptal

1725–1874 Papazların lâtifeleri

1875–1999 Yalan masalları

Bu katalogda 1999 no. Bulunmasına rağmen 540 tip bulunmaktadır. Daha sonra genişletileceği düşünülerek yeni tipler için boş bırakılmıştır.

Stith Thompson tarafından geliştirilen ve bugün kullanılan hali ise ayrıntısıyla şöyledir. (Aa Th):

3. Hayvan Masalları: 1–299

1–99 Vahşi Hayvanlar

1–69 Tilki (Bazen Çakal): Akıllı Hayvanlar

30–35: Çukurun içinden kurtuluş

70–99 Tilkinin Dışındaki Diğer Vahşi Hayvanlar

- 100–149 Vahşi ve Evcil Hayvanlar
- 150–199 Vahşi Hayvanlar ve İnsan
- 200–219 Evcil Hayvanlar
- 220–249 Kuşlar
- 250–274 Balıklar
- 275–299 Diğer Hayvanlar ve Objeler

4. Asıl Halk Masalları: 300–1199

4.1.. Sihir Masalları: 300–749

- 300–399 Tabiatüstü Rakip
 - 300–399: Devin Yenilişi
 - 400–459 Tabiatüstü veya Sihirli Zevce veya Diğer İlgili Akrabalar
 - 400–424: Karı
 - 425–449: Koca
 - 450–459: Erkek veya Kız Kardeş
 - 400–499 Tabiatüstü Vazifeler
 - 460–462: Sorular
 - 500–559 Tabiatüstü Yardımcılar
 - 500–503: Yün Eğiren Kadınlar
 - 505–508: Müteşekkir Ölü
 - 510–559: Yardımcı Hayvanlar
 - 560–699 Sihirli Objeler
 - 560–568: Kahramandan Sihirli Nesnelere Çalınır
 - Fakat o Bunların Geri Alınmasını Zorla Sağlar
 - 610–619: Sihirli Çareler 650–699: Tabiatüstü Kabiliyet ve Malumat
 - 700–749 Diğer Tabiatüstü Masallar
 - 705- 712: Karıyı veya Evlenmemiş Kişiyi Sürgüne Göndermek

4.2. Dini Masallar: 750–849

- 750–779 Tanrı Mükâfatlandırır ve Cezalandırır
- 780–789 Gerçek Gün Işığın çıkar
- 800–809 Cennetteki İnsan
- 810–814 Şeytan İnsana Söz Verir

4.3. Romantik Masallar: 850–99

- 850–869 Prensle Evlenilir
870–879 Genç Kız veya Kadın, Kahraman Prensle Evlendirilir
880–899 Sadakat ve Masumiyet
900–904 Kurnaz Karı İyi Bir İnsan Olur
920–929 Nükteli Hareket ve Sözler
930–949 Kader Masalları
950–969 Hırsız ve Katiller
970–999 Diğer Romantik Masallar

4.4. Aptal Dev Masalları: 1000–1199

- 1000–1029 İş Kontratı
1030–1059 Âdemoğlu ve Dev Ortaklık Kurar
1060–1114 Dev İnsan Mücadelesi
1115–1129 Kahramanı Öldürme Teşebbüsler
1145–1154 Korkutulan veya Dehşete düşürülen Dev
1170–1199 İnsan Ruhunu Şeytana Satar

5. Fıkralar (Şakalar ve Anekdotalar): 1200–1999

- 1200-1346Mankafa Hikâyeleri
1350–1379 Evlilik Hikâyeleri
1380-1404 Akılsız Karı ve Koca
1405–1429 Aptal Adam ve Hanımı
1430–1439 Aptal Çiftçiler
1440–1449 Kadınlar Hakkında Hikâyeleri
1450–1474 Bir Kariya Bakmak
1475- 1499 Yaşlı Bakireler Hakkında Fıkralar
1500–1524 Diğer Anekdotalar ve Kadın
1525–1640 Erkekler Hakkında Hikâyeleri
1641–1674 Şanslı Kazalar
1575–1724 Aptal Adam
1725–1774 Mezhepler, Dinler ve Vaizler Hakkında Şakalar
1775-1799Papaz ve Zangoç
1800-1849 Dini Emirler Hakkında Diğer Şakalar

1800–1809: Günah Çıkarma Hücreler Hakkında Şakalar

1850–1874 Diğer Halk Gurupları Hakkında Şakalar

1875–1889 Yalan Masalları

1890–1999 Avcı Masalları

6. Zincirlemeli Masallar (Formülle Başlayan Masallar): 2000–239

200-20199 Zincirlemeli Masallar

000–2013: Numaralara ve Objelere Dayanan Masallar

2019–2020: Evliliği İçine Alan Masallar

2025–2028: Bir Şeyi Yemeyi İçine Alan Zincirler

2200-2249 Hileli Masallar

2250-2299 Bitmemiş Masallar

2300-2399 Diğer Zincirleme Masallar

7. Sınıflamaya Girmeyen Masallar: 2400–2499.

Yine Anti Aarne’ de olduğu gibi bazı numaralar daha sonra bulunabilecek tipler için boş bırakılmıştır. Çalışmada, masalların tip numaralarının yanı sıra, varyantlarına, kısa açıklamalarına ve önemli motiflere de yer verilmiştir.

Masalların tip ve motif tespitleri üzerine yapılmış olan iki çalışma: Bunlardan birincisi Türk masal araştırmaları sahasında tip ve motif tespiti ile önemli bir yeri olan Pertev Naili Boratav’ın Wolfram Eberhard ile birlikte hazırladığı 378 Türk masal tipini içeren Typen **Türkischer Volksmärchen** (TTV) ⁹adlı eserdir. Eserde 378 masal tipinin motif sıraları, masalların yayılma alanları ve belirgin motifleri sıralanmıştır. Bu eserde “Fıkralar”a yer verilmemiştir. TTV’de yer alan masallar 23 başlık altında toplanmıştır.

1. Hayvan Masalları: 1–22
2. Hayvan ve insan: 22–33
3. Hayvan veya Bir Ruh İnsana Yardım Eder: 34–82
4. Tabiatüstü Bir Ruh veya Hayvanla Evlenme: 83–109
5. İyi Ruh veya Evliyalarla Yaşama: 110–122
6. Kaderin Hâkimiyeti: 123–142
7. Rüya: 143–145
8. Kötü Ruhlarla Yaşama: 146–168
9. Sihirbazlar: 169–184
10. Bir Kız Sevgili Bulur: 185–196
11. Bir Erkek Sevgili Bulur: 197–222

⁹ Wolfram Eberhard-Pertev Boratav, *Typen Türkischer Volksmärchen* (Wiesbaden: 1953).

12. Fakir Kız Zenginle Evlenir: 223–238
13. Kıskançlık ve İftira: 239–255
14. Hor Görülen Koca Kahraman: 256–258
15. Zina ve Baştan Çıkarma: 259–280
16. Acayip İcraat ve Olaylar: 281–289
17. Acayip Davalar: 290–301
18. Realist Masallar: 302–310
19. Acayip Tesadüfler: 311–316
20. Komik Hikâyeler: 317–322
21. Aptal Tembel Erkekler ve Kadınlar: 323–338
22. Hırsız ve Dedektif: 339–349
23. Akıllı Hilekâr veya Cimri Erkek veya Kadınlar: 350–378

Masal metinlerinin tespiti üzerine yapılmış olan başka bir çalışma

da yine Stith Thompson'a ait olan 6 ciltten oluşan Motif Indeks of Folk- Literature'dür ¹⁰(Motif-İndeks). Bu index'de motifler ana paragraflar halinde sıralanmıştır. Her paragraf ondalık sisteme göre bölünür, bölümler A'dan Z'ye kadar devam eder. Her harf masal bölümlerinin büyük kategorilerini gösterir.

A. Mitolojik Motifler	P. Cemiyet
B. Hayvanlar	Q. Mükâfatlar ve Cezalar
C. Yasak	R. Esirler ve Kaçaklar
D. Sihir	S. Anormal Zulüm
E. Ölüm	T. Evlilik
F. Harikulâdelikler	U. Hayatın Tabiatı
G. Devler	V. Din
H. İmtihanlar	W. Karakter Özellikleri
J. Akıllılar ve Aptallar	X. Mizah
K. Aldatmalar	Z. Çeşitli Motif Grupları
M. Geleceğin Tayini	N. Şans Kader

Çalışmamız Türkan Özokutan'nın Kıbrıs Masallarını Derleme ve İnceleme adlı yüksek lisans tezinden¹¹ yola çıkarak yapılmıştır. Bu tezde bulunan 49 masal metnini Stith Thompson Halk

¹⁰ Stith Thompson, *Motif Index of Folk-Literature*, 6 (Helsinki, 1932-36) 2bs., Indiana, 1995-58.

¹¹ Türkan Özokutan, *Kıbrıs Türk Masalları (Derleme-İnceleme)*, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2005).

Edebiyatı Katoloğuna gre numaralar verilmiştir. Her motifin sonunda, hangi numaralı masala ait bir motif olduğu belirtilmiştir.

A-MİTOLOJİK MOTİFLER

A0 –A99 YARATICI (TANRI)

A100-A499 TANRILAR

A100-A199 Genelde Tanrılar

A200-A299 Üst Dünyanın Tanrıları

A300-A399 Yeraltı Tanrıları

A400-A499 Yeryüzünün Tanrıları

A500-A599 YARI VE EFSANEVİ KAHRAMANLAR

A600-A899 KÂİNATIN YARATILIŞI TEORİŐI VE KÂİNAT BİLİMİ

A600-A699 Kâinat

A600-A649 Kâinatın yaratılışı

A650-A699 Kâinatın Tabiatı

A700-A799 Gk Cisimleri

A710-A739 Gneő

A740-A759 Ay

A760-A789 Yıldızlar

A790-A799 Gkyz ışıkları

A800-A899 Yeryz

A800-A839 Yeryznn yaratılışı

A900-A999 YERYZŐŐEKİLLERİNİN TOPOGRAFYASI

A910-A949 Su Şekilleri

A950-A999 Kara Şekilleri

A1000-A1099 DNYEVİ FELAKETLER

A1100-A1199 TABİAT DZENİNİN KURULUŐU

A1200-1699 İNSAN HAYATININ YARATILIŞI VE DZENİ

A1200-A1299 İnsanın Yaratılışı

A1300-A1399 İnsan Hayatının Dzeni

A1400-A1499 Kltrn Bozulması

A1500-A1599 Geleneklerin Menşei

A1600-A1699 İnsanların Farklılaşması Ve Bozulma

A1700-A2199 HAYVANLARIN YARATILIŞI

A1700-A1799 Hayvanların Yaratılış-Genel

A1800-A1899 Memelilerin Yaratılışı

A1810-A1839 Et Yiyen Memelilerin Yaratılışı

A1900-A1999 Kuşların Yaratılışı

A2000-A2099 Böceklerin Yaratılışı

A2100-A2199 Balıkların Ve Diğer Hayvanların Yaratılışı

A2100-A2139 Balığın Yaratılışı

A2160-A2199 Amiplerin Ve Diğer Hayvan Şekillerinin menşei

A2200-A2599 HAYVANLARIN KARAKTERİSTİKLERİ (ÖZELLİKLERİ)

A2200-A2299 Hayvan Karakteristiklerinin Çeşitli Sebepleri

A2300-A2399 Hayvan Karakteristiklerinin (Özellik)

Sebepleri:Vücut

A2400-A2499 HAYVAN KARAKTERİSTİĞİNİN (ÖZELLİK)Sebepleri:

Görünüş ve Alışkanlıklar

A2500-A2599 Hayvan Karakteristikleri-Çeşitli

A2600-A2699 Bitkilerin Ve Ağaçların Menşei

A2600-A2649 Bitkilerin Çeşitli menşeleri

A2650-A2699 Çeşitli Bitkilerin ve Ağaçların Menşei

A2700-A2799 BİTKİ KARAKTERİSTİKLERİNİN MENŞEİ

A2700-A2749 Bitki Karakteristiklerinin Çeşitli Menşeleri

A2750-A2799 Çeşitli Bitki Karakteristiklerinin Menşei

A2800-A2899 Çeşitli Açıklamalar

A2800-A2849 Çeşitli açıklamalar: Menşeler

A2850-A2899 Çeşitli açıklamalar: Karakteristikleri

Masallarımızda örneklerine rastlanmamıştır.

B.HAYVANLAR

B0-B99 MİTOLOJİK HAYVANLAR

B100-B199 SİHİRLİ HAYVANLAR

B100-B119 Hayvanların Hazinesi

B120-B169 Sihir Kabiliyetine Sahip Olan Hayvanlar

B170-B189 Diğer Sihirli Hayvanlar

B200-B299 İNSAN ÖZELLİĞİ GÖSTEREN HAYVANLAR

B300-B599 HAYVANLARIN DOSTLUKLARI

B300-B349 Yardımcı Hayvanlar/Genel

B350-B399 Müteşekkir Hayvanlar

B400-B499 Yardımcı Hayvanların Çeşitleri

B500-B599 Yardımcı Hayvanların Hizmetleri

B600-B699 HAYVANLA İNSANIN EVLENMESİ

B700-B799 HAYVANLARIN KOMİK ÖZELLİKLERİ

B800-B899 HAYVANLARLA İLGİLİ ÇEŞİTLİ MOTİFLER

B11.Ejderha

Altın elmaları ejderha toplar.(24)

B211.1.3.Konuşan at

Kahramanla at konuşur.(35,38)

B211.2. Konuşan vahşi hayvanlar

B211.2.5.Konuşan tilki

Tilki köpekle konuşur.(9)

B211.2.8.Konuşan fare

Gara böcü ile fare konuşur.(11)

B211.3. Konuşan kuş

İleri Çengi adındaki kuş konuşur.(12)

Kahramana, 40 gün boyunca bir ölüyü bekleyeceğini kuş söyler.(41)

Kuş halayığa beddua eder.(47)

B211.3.5.Konuşan güvercin

Güvercine dönüşen kız kahramanla konuşur.(18)

Güvercin halayığa beddua eder.(47)

B211.1.3.1. Konuşan eşek

Dev teyze ile eşek konuşur.(18)

Deve ile eşek konuşur.(46)

B211.1.6. Konuşan deve(46)

Eşek ile deve konuşur.(46)

B211.1.7. Konuşan köpek

Kahramanla kara köpek konuşur.(18,49)

Tilki ile köpek konuşur(9)

B211.2.10. Konuşan maymun

Maymun, kahramanın kısmeti olduğunu söyler.(18)

B211.6.Konuşan sürüngenler

Kara böcü koca arar.(11)

B211.6.1. Konuşan yılan

Konuşan yılan, kahramanla konuşur.(27)

(T)B211.3.10.Konuşan Zümrüt Anka

Zümrüt Anka, yavrularını kurtaran oğlana “Dile benden ne dilersem” der.(8)

B214.3.Gülen hayvanlar

Eşek gülerek gelir.(18)

B296.Hayvanlarla beraber seyahat

Kahraman, Zümrüt Anka Kuşunun sırtında yeryüzüne çıkar.(8)

B350.Müteşekkir hayvan

Zümre Anka, yavrularını yılandan kurtaran genci sırtında yeryüzüne çıkarır

(8)

B421.Yardımcı köpek

Padişahın yemeğinin zehirli olduğunu anlayıp döken ve bütün gerçeklerin ortaya çıkmasına yardımcı olan köpek.(35)

Teyzeleri, çocukları zehirlemek ister ve yemeklerine zehir koyar. Köpek yemeklerin zehirli olduğunu anlayıp döker, çocuklarda tüm gerçekleri öğrenirler.(13)

B401. Yardımcı at.

Keloğlana başı sıkıştığında yardımına koşar.(8)

Kahramana at yardımcı olur.(35)

B450. Yardımcı kuşlar

Ağaç altında uyuya kalan kahramana Zümrüt Anka kuşu gölge yaparak yardımcı olur. (8)

B469.5.1.Yardımcı tavuk

Padişahın çaldığı değirmenciğin geri alınmasında tavuk kahramana yardım eder.(44)

(T)B469.11.Yardımcı Zümrüt Anka

Keloğlana zümrüt Anka kuşu yardımcı olur.(8)

Padişahın küçük oğluna Zümrüt Anka kuşu yardım eder.(24)

B599.2. Yardımcı Hayvanların Diğer Hizmetleri

B599.2. İnsan imtihanı geçmesinde hayvanlar yardımcı olur.

Padişahın kızı ile evlenecek olan keloğlan padişahın isteklerini yerine getirmesinde Zümrüt Anka kuşu yardımcı olur.(8)

B600. Hayvanla insanın evlenmesi

(T) B606. Eşek ile evlenmek

Padişahın kızı eşek ile evlenir.(47)

B872. Çok büyük kuşlar

Zümrüt Anka kuşu üzerinde bir insan taşıyabilecek kadar büyüktür.(8)

C-YASAK

C0-C99 TABİATÜSTÜ VARLIKLARLA İLGİLİ YASAKLAR

C100-C199 CİNSEL YASAK

C200-C299 YEME İÇME YASAĞI

C200-C249 Yeme Yasakları

C250-279 İçme Yasakları

C300-C399 BAKMA YASAĞI

C400-C499 KONUŞMA YASAĞI

C500-C549 DOKUNMA YASAĞI

C550-C599 SINIF YASAĞI

C600-C699 TEK ÖRNEĞİ OLAN YASAK VE MECBURİYETLER

C600-C649 Bir Şey İle İlgili Yasak

C650-C699 Bir şey ile İlgili Mecburiyet

C700-C899 ÇEŞİTLİ YASAKLAR

C900-C999 TABUNUN KIRILMASI İLE İLGİLİ CEZALANDIRMA

C423. Olağanüstülüklerin ifşa edilmesi

Cinlerin konuşmasını dinleyen adam, körlüğün nasıl iyileşeceğini ve suyun yerini öğrenir.(5)

Kahraman, boynuzun aslında yakışlı oğlan olduğunu açıklar.(21)

Kahraman eşeğin, insan olduğunu açıklar.(48)

C563. Kralın yasakları

Padişah ayakkabı boyamayı, odun yarmayı, ışık yakmayı yasaklar.(10)

Padişahın oğlu, kıza maymun kılıfına zarar vermemesini yasaklar.(18)

Kahraman, kıza kardeşinden tanımadığı kişilere kapıyı açmamasını ister.(38)

(T)C563.7. Kral ışığın yakılmasını yasaklar

Padişah ışık yakmayı yasaklar.(12)

C751.Belirli zamanlarda bazı şeyleri yapma yasağı

Kahramandan, kocakarı üç turunçları yolda açmamasını söyler.(36)

Kahraman, kızdan Yeşil Melek olduğunu kimseye söylememesini ister.(21)

Kahraman, kıza keman kutusunu yolda açmamasını söyler.(21)

C755. Bir işin muayyen zamanda yerine getirme

Padişah, oğullarına her gittikleri yerde ev yapmaları için birer ay müddet verir.(4)

Kahraman yolda giderken zümrüt Anka kuşunun karnını doyuracaktır. (8)

Keloğlan padişahın isteklerini yerine getirmek için 40 gün mühlet ister.(8)

C757.1. Hayvan derisinin tahrip edilmesi ile hemen insan şekline dönme yasağı.

Oğlan, kızın maymun kılıfını yakınca kız güvercine dönüşür.(18)

D-SİHİR

D0-D699 DÖNÜŞÜMLER

D0-D99 İnsanın, Farklı İnsan Şekline Dönüşmesi
D100-D199 İnsanın Hayvana Dönüşmesi
D200-D299 İnsanın Nesneye Dönüşmesi
D300-D399 Hayvanın İnsana Dönüşmesi
D400-D499 Değişmenin Diğer Şekilleri
D500-D599 Değişmenin Mânâları
D600-D699 Çeşitli Tesadüfi Değişmeler
D700-D799 SİHİRİN BOZULMASI
D800-D1699 SİHİRLİ NESNELER
D800-D899 Sihirli Nesnelere Sahip Olma
D900-D1299 Sihirli Nesnelerin Çeşitleri
D1300-D1599 Sihirli Nesnelerin Fonksiyonları
D1600-D1699 Sihirli Nesnelerin Karakteristikleri

D1700-D2199 SİHİRLİ GÜÇLER VE BELİRTİLERİ

D132.İnsanın eşeğe, katora vs. dönüşmesi

Kahraman dev annesinden kaçarken kendini ejderhaya dönüştürür. (48)

D150.İnsanın kuşa dönüşmesi

Halayık kızın başından tokayı çıkartınca kız kuşa dönüşür.(36)

D154.2. İnsanın güvercine dönüşmesi

Halayık, kızı güvercine çevirir.(16)

Güzel kız güvercine dönüşür.(18)

Hıyardan çıkan kız güvercine dönüşür.(47)

Kız güvercine dönüşür.(48)

D200.İnsanın objeye dönüşmesi

Padişahın oğlu, kızı bir tokatla süpürgeye çevirir.(16)

D216. İnsanın kütüğe dönüşmesi.

Halayığın ağaç haline getirdiği kızı, ağaç halinde iken keserler.(47)

D350. Kuşun insana dönüşmesi

İler Cengi kuşunun aslında çok güzel bir kız olduğu anlaşılınca, insana dönüşür.(12)

Kız kuşa dönüşür.(16)

D354.1. Güvercinin insana dönüşmesi.

Padişahın güvercin olan oğlu gündüzleri insana dönüşür.(17)

D457.Kanın başka bir objeye dönüşmesi

Kuştan damlayan kandan ağaç oluşur.(36)

Kara Köpekten yere damlayan kan çiviye dönüşür.(49)

D610. Dönüşümün tekrarlanması

Kız önce güvercine sonra süpürgeye dönüşür.(16)

Maymun olan kız, güzel bir konak ev olur.(18)

Kız, oğlanı bahçe yapar, kendini bahçıvan, oğlanı, kilise yapar kendini papaz.(19)

Güvercine dönüşen kız, önce ağaç olur sonra kütük.(36)

Güzel bir kıza dönüşen halayık, başındaki toka çıkınca eski haline döner.(36)

D621. Günlük dönüşüm

Kahraman geceleri kızın yanına güvercin olarak gelir gündüzleri insan olarak kalır.(16)

Gündüzleri maymun olan kız geceleri gerçek haline dönüşür.(18)

Padişahın oğlunun sevgilisi, padişahın yanına giderken çok güzel bir kız olarak gider daha sonra maymuna dönüşür.(18)

Oğlan gündüz boynuz olur, gece normal haline döner.(21)

Padişah gece, Gece Gelen Efendi olarak fakir bir kızın kocası olur, gündüzde padişah olur.(28)

D.642. Değişme ile zor durumdan kurtulma

Padişahın oğlu kızı halayıktan korumak için süpürgeye çevirir.(16)

Dev anneden kaçarken kız ve oğlan, bahçe, bahçıvan, kilise, papaz, ejderha ve ağaç olurlar.(19)

Dev çocuğu olan oğlan, padişahın kızını dev ailesinden korumak için iğneye çevirir.(21)

Oğlan dev ailesinden kaçarken kendini papaza kızı kiliseye, kızı hurma ağacına kendini yedi başlı yılanı çevirir.(21)

Kahraman kızı bostana, kiliseye, ağaca çevirerek dev annesinden kaçıtır.(48)

Kahraman Kendini, bahçıvana, papaza, ejderhaya çevirerek dev annesinden kaçır.(48)

D350.Kuşun insana dönüşmesi.

İler çengi kuşu insana dönüşür.(12)

D253.İnsanın dikiş iğnesine dönüşmesi.

Kız oğlanı dev annesinden korumak için bir tokat vurarak iğneye dönüştürür.(18)

Oğlanı, kız iğneye çevirir.(20)

Kızı, oğlana iğneye çevirir.(21)

Kocakarı, üç kıza tokat vurarak iğne haline getirip göğsüne asar.(26)

D582.Başa saplanan sihirli iğne ile şekil değiştirme.

D582.2.Sihirli iğne şekil değiştirme

Halayık, kızın başına iğne sokunca kızı kuşa dönüştür.(16)

Halayık, kızın başına iğne sokup kızı kuşa dönüştür.(47)

D810-D859. Sihirli nesneden kazanç

D810. Sihirli nesnelerin hediye edilmesi

Yaz ve kışın hediye olarak sihirli bir değirmen verirler.(44)

Yılan kahraman hediye olarak sihirli bir değirmen verir.(27)

D926.Sihirli kuyu

Keloğlan içi yanmakta olan sihirli bir kuyuya iner.(8)

Kuyunun içinde kızlar yaşamaktadır.(15)

D931.Sihirli taş

Tencerede kaynayan taşlar, baklaya dönüştür.(13)

Sihirli taş anlatılanları dinleyince ikiye ayrılır.(41)

D950. Sihirli ağaç

Zeytin ağacının yaprağı, görmeyen insanların gözlerini iyileştirir.(5)

Mersin ağacı açılır ve merdivenlerle odalara geçiler.(17)

Padişahın bahçesindeki ağaç, altın elma vermektedir.(24)

Bakla ağacı gökyüzüne kadar çıkar.(33)

Dünya Güzeli'nin Feslikan'nının her yaprağında çalgılar çalar.(35)

Kahramanın ektiği ağaç gökyüzüne çıkar, kahraman bu ağaca çıkar ve yazla kışın kavga ettiklerini görür.(44)

D931.Sihirli taş

Tencerede kaynayan taşlar, baklaya dönüştür.(13)

Sihirli taş anlatılanları dinleyince ikiye ayrılır.(41)

D950. Sihirli ağaç

Zeytin ağacının yaprağı, görmeyen insanların gözlerini iyileştirir.(5)

Mersin ağacı açılır ve merdivenlerle odalara geçiler.(17)

Padişahın bahçesindeki ağaç, altın elma vermektedir.(24)

Bakla ağacı gökyüzüne kadar çıkar.(33)

Dünya Güzeli'nin Feslikan'nının her yaprağında çalgılar çalar.(35)

Kahramanın ektiği ağaç gökyüzüne çıkar, kahraman bu ağaca çıkar ve yazla kışın kavga ettiklerini görür.(44)

D950.9. Sihirli zeytin ağacı

Gözleri görmeyen kahraman, gözlerine zeytin ağacının yaprağını sürünce görmeye başlar.(5)

D981.1. Sihirli elma

Elmanın içinden kızlar çıkar.(16)

Çocukları olmayan vezir ve padişah elma yiyince çocuk sahibi olurlar.(20)

(T)D.981.3.1. Sihirli turunç

Üç turunç kesilince içinde dünya güzel kızlar çıkar.(36)

D983. Sihirli sebzeler

(T)D983. 6. Sihirli salatalık

Üç hıyar kesilince içinden dünya güzeli kızlar çıkar.(47)

D991. Sihirli kıl

Yeşil Melek saçından iki tel yakar ve kızı zor durumdan kurtarır.(21)

Kız padişahın en küçük oğluna başı sıkıştığı zaman yakması için saçından bir tel keser verir.(24)

İhtiyar oğlana başı sıkıştığı zaman yakması için saçından kopardığı üç teli verir.(47)

Kahraman üç kıllı birbirine sürtünce fırtına kopar.(48)

Kahraman başı sıkıştığı zaman yakması için üç kıl verilir.(8)

D1172.Sihirli masa (sofra)

Maymun kılığındaki kız sihirli bir sofraya kurar.(18)

Yılan fakir adama sihirli bir sofraya verir.(27)

Yaz ve Kışın hediye olarak verdiği değirmen, çeşitli yemeklerin bulunduğu bir sofraya dönüşür.(44)

D1174. Sihirli kutu

Keman kutusunun içinden çalgıcılar çıkar.(19)

Keman kutusunun içinden çalgıcılar çıkar.(21)

D1181.Sihirli dikiş iğnesi

Kızın başın iğne batırıldığı zaman, kızı kuşa dönüşür.(16)

Halayık kıza sihirli iğne batırınca kız kuşa dönüşür.(47)

D1192.Sihirli kese

Kocakarının cevabını beğenen ay ve güneş sihirli bir torba verirler.(33)

Kadına habisler padişahı sihirli bir kese verir.(45)

D1246. Sihirli toprak

Kumlar insana dönüşür.(12)

D1311.6.3. Güneşin soru ve cevapları

Kocakarıya, güneş yaz mı güzel, kış mı güzel ? diye soru sorar.(33)

D1470.1.20. Sihirli kutunun istenmesi

Kahraman, kızdan sihirli keman kutusunun teyzesinin evinden getirmesini ister.(18)

(T)D1505.18.2. Görmeyi sağlayan ağaç yaprağı

Gör olan kahraman gözlerine zeytin ağacının yaprağını sürünce görmeye başlar.(5)

D1610. Konuşan sihirli nesnelere

Değirmen konuşur ve sihirli bir sofraya olur.(27)

Yaz ve kışın verdiği değirmen sihirli bir sofraya dönüşür.(44)

D1610.2. Konuşan ağaç

Ağaç konuşur.(36)

(T) D1610.37. Konuşan ay

Kocakarı ayın kavga ettiğini görür.(33)

(T) D1610.38. Konuşan güneş

Kocakarı güneşin kavga ettiğini görür.(33)

D1866.2. Derinin çıkarılması ile güzelleşme

Maymun derisini çıkartan kız, maymunken çok güzel bir kuşa dönüşür.(18)

D2100. Sihirli hazine

Tüccar geceyi geçirdiği evde hazine bulur.(39)

Pırasacının karısı, mermerin altında sihirli hazine bulur.(32)

E-ÖLÜM

E0-E199 DİRİLTME

E200-E599 HAYALETLER VE DİĞER HORTLAKLAR

E200-E299 Ölüden Gelen Kötülük

E300-E399 Ölümden Dostça Geri Dönüş

E400-E599 Hayaletler ve Hortlakların Çeşitleri

E600-E699 YENİDEN DİRİLME

E700-E799 RUH

E80. Suda hayat

E80.3.Su vasıtasıyla hayat

Elmadan çıkan ikinci kız suya atıldığı için ölmez.(16)

Üç turunçların ikisi içinden çıkan kızlar, susuz kaldığı için ölür üçüncü turunç kesilip suya atılınca içinden çıkan güzel kız yaşar. (36)

Üç hıyarların ikisi içinden çıkan kızlar, susuz kaldığı için ölür, üçüncü turunç kesilip suya atılınca içinden çıkan güzel kız yaşar.(47)

E151. Tekrar dirilme

Bir kişi, öldükten 40 gün sonra tekrar dirilir.(41)

Dihtirli ölüleri diriltir.(15)

E745.5. Meyvede ruh

Elmalar kesilince içinden kızlar çıkar.(15)

Turunçlar kesilince içinden kızlar çıkar.(36)

Hıyarlar kesilince kızlar çıkar.(47)

F-HARİKULÂDELİKLER

F0-F199 DİĞER DÜNYALARA SEYHATLER

F10-F79 Üst Dünyaya Seyahat

F80-F109 Alt Dünyaya Seyahat

F110-F199 Diğer Dünyaların Çeşitleri

F200-F1099 HARKULÂDE YARATIKLAR

F200-F399 Periler ve Cinler

F300-F399 Periler ve Ölümler

F400-F499 Ruhlar ve Şeytanlar

F500-F599 Harikulâde Güçlü İnsanlar

F600-F699 Harikulâde Yerler ve Eşyalar

F900-F1099 Harikulâde Hadiseler

F80. Alt dünyaya seyahat

F90. Alt dünyaya giriş

Kahraman kuyunun içinden kuyunun içine girerek alt dünya geçer .(15)

Kahraman, Zümrüt Anka'nın sırtında yedi kat yer altına iner.(24)

Padişahın kızı ve vezirin kızı, bahçedeki mermerin altından başka bir yere geçerler.(31)

F98. Alt dünyaya koyun sırtında inme

Kahraman siyah koça binince yedi kat yer altına iner.(15)

Kahraman kara koyuna binerek yer kat yer altına iner.(24)

F101. Alt dünyadan dönüş

Keloğlanı, Zümrüt Anka Kuşu yer altından çıkartır. (8)

Kahraman beyaz koça binince yedi kat gökyüzüne çıkar.(15)

Kahraman, Zümrüt Anka Kuşu'nun sırtında yedi kat gökyüzüne çıkar.(24)

(T)F229. Periler mahrada yaşar

Meleğe dönüşen kurbağalar mahrada yaşarlar.(15)

F234.1.6. Kurbağa şeklindeki peri

Kadının doğumuna kurbağalar melek şekline dönüşerek yardımcı olurlar.(15)

F.312. Çocuğun doğumuna yardım eden peri.

F500. Olağanüstü insan

(T) 505. Olağanüstü kız

Turunçlar kesilince içinden kız çıkar.(36)

Marangoz ağaçtan kız yapar, terzi bu kızı giydirir, hocada can verir.(42)

Hıyar kesilince içinden kız çıkar.(47)

F531. Dev

F531.0.4. Kadın şeklindeki dev

Kızın annesi devdir.(18)

Dev Kadın golifa pişirir.(49)

F531.1.1. Devın gözü

Devın gözü açıksa uyur, devın gözü kapalıysa uyanıktır.(47)

F531.1.8.5. Uçan dev karısı

Bulut olarak uçan anne.(21)

F531.6.2.6. Soğuk ve karanlık bölgelerin devleri

Devler kuyunun içinde yaşar yaşar.(8)

F531.6.2.1. Devler dağlarda ve mahralarda yaşarlar

Üç kız mahrada yaşayan dev ile karşılaşır.(26)

F531.6.7. Devlerin hazineleri

F531.6.8.6. Devlerin çocukları.

Kahramanın annesi, babası devdir.(21)

Kahraman devin kızıdır.(18)

Kahraman devin oğludur.(48)

(T) F558.2. Olağanüstü boynuz

Kızın kısmeti olan boynuz gerçekte yakışıklı bir oğlandır.(21)

(T) F568.2. Çıplak kız

Hıyardan çıkan kız çıplaktır.(47)

F610. Çok kuvvetli insan

Keloğlan devi öldürür.(8)

Dihtirli dev öldürür.(15)

F700. Olağanüstü yer

İleri Cengi Kuşu'nun bulduğu yerdeki insanlar kuma dönüşmüştür.(12)

F718. Olağanüstü kuyu.

İçinde ateş yanmakta olan kuyunun içinde dev yaşar.(8)

Kuyunun içinde kızlar ve dev yaşar.(15)

Kuyunun içine inen başı kesik çıkar.(30)

F751. Harikulâde dağlar

F752.1. Altın dağlar

Padişahın kızı kısmeti olan oğlanı arar ve altın dağdan inen kıza sorar.(21)

F752.2. Gümüş dağlar

Padişahın kızı kısmeti olan oğlanı arar ve gümüş dağdan inen kıza sorar.(21)

F755. Dağda yaşam

Dev kadın dağda yaşar.(49)

F764. Yer altında şehir

Kahraman indiği kuyunun içinde insanların yaşadığı bir yer bulur.(8)

F771. Olağanüstü kale (saray, ev)

Pırasacının karısı kiraladığı evde hazine bulur.(32)

Tüccarın, gece kaldığı evin damı açılır ve altınlar dökülür.(39)

F810. Olağanüstü ağaçlar bitkiler ve meyveler

Mersin ağacının gövdesi açılır ve odaların olduğu bir yere geçilir.(17)

Çocuğu olmayan padişah ve vezir, meyve yiyince çocuk sahibi olurlar.(20)

Feslikan'nın her yaprağında ayrı ayrı çalgılar çalar.(35)

Kahramanın kestiği turunçların içinden kızlar çıkar.(36)

Kahramanın ektiği bakla gökyüzüne çıkar.(44)

Kahramanın kestiği hıyarların içinden kızlar çıkar.(47)

(T) F798. Olağanüstü gökyüzü

(T) F798.1. Olağanüstü güneş

(T) F798.2. Olağanüstü ay

Gökyüzüne çıkan kocakarıya, ay ve güneş soru sorarlar.(33)

F900. Olağanüstü hadiseler

Dağın dibi bir saat kazıldıktan sonra, Bağdat suya kavuşur.(5)

F900.1. Muayyen zamanlarda kerametler

İleri Çengi kuşu insanları kuma çevirir.(12)

Hoca dua eder heykel canlanır.

F954.2.1.Konuşmaya mecbur tutulan dilsiz prenses masalın sonunda bir soru ile dili çözülür.

Konuşmayan, dilsiz kız masalın sonunda hocanın sorduğu soru ile konuşur.(42)

F961.1. Güneşin olağanüstü davranışları

Güneş kavga eder.(33)

F961.3. Ayın olağanüstü davranışları

Ay kavga eder.(33)

F980. Hayvanlarla ilgili olağanüstü hadiseler

Başı sıkışan kahramanın yardımına Zümrüt Anka kuşu gelir.(8,24)

(T)F980.2. Olağanüstü güvercin

Güvercine dönüşen kız konuşur.(18)

(T)F980.3. Olağanüstü tavuk

Tavuğu padişah yediği halde tavuk konuşur, padişahın midesinden geri çıkar.(44)

(T) F980.4. Olağanüstü at

Atın boynundaki bende gelinlik vardır.(8)

At kahramana başı sıkıştığı zaman yakması için kıl verir.(47)

(T) F 980.6. Olağanüstü eşek

Padişahın en küçük kızının kısmeti eşektir.(48)

F1023. Hünnerli insanların işbirliği ile insanın yaratılması.

Marangoz, terzi ve cami hocası insan yaratırlar.(42)

F1045. Geceyi ağaçta geçirme

Gözleri kör olan kahraman, cinlilerden korkunca geceyi ağaçta geçirir.(5)

F1068. Realist rüya

Keloğlan, padişahın isteklerini nasıl yerine getireceğini rüyasında görür.(8)

Kahraman üç turunçlardan birinin, kendi kısmeti olduğunu rüyasında görür.(36)

Oğlan rüyasında hıyarcı güzelini nasıl bulacağını öğrenir.(47)

T(F).....Olağanüstü kan

Halayığın kestiği kuştan akan kan damlalarından ağaç oluşur.(36)

Güvercinden akan kan gül ağacına dönüşür.(47)

Kara köpeğin kanı, çiviye dönüşür.(49)

T(F).....Olağanüstü kıl

Zümrüt Anka Kuşu keloğlana, başı sıkıştığında yakması için sihirli bir tüy verir.(8)

Kahraman üç kılı birbirine sürtünce fırtına kopar.(47)

Kahraman başı sıkıştığı zaman yakması için üç kıl verilir.(47)

G-DEVLER

G0-DEVLER

G10-G399 DEVLERİN ÇEŞİTLERİ

G10-G99 Yamyamlar ve Yamyamlık

G10-G49 Düzenli Yamyamlık

G50-G79 Ara sıra Yamyamlık

G100-G199 Çok Büyük Devler

G200-G299 Cadılar(Büyücüler)

G300-G399 Diğer Devler

G400-G499 DEVLERİN HAKİMİYETİNE GİRMEK

G500-G599 DEVİN MAĞLUP OLMASI

G600-G699 DEV İLE İLGİLİ DİĞER MOTİFLER

G11.2. İnsan eti yiyen dev

Köyün suyunu kesen dev, kız yemeden suyu açmaz.(8)

Dev, yemek için köyden kadın alıp götürür.(15)

Padişahın oğlunun aşık olduğu kızın dev annesi insan yer.(18)

Suyu kesen dev her gün bir kız yer.(26)

G83 1. Dev yakaladığını yemek (öldürmek) için dişlerini siler

Dev teyze oğlanı yemek için dişlerini eğeler.(19)

Dev teyze kızı yemek için dişlerini biler.(48)

G121. Kör gözlü büyük dev

Dev teyzenin gözleri kördür.(21)

G410. Dev'in hakimiyetini kıran insan

Dihtirli kral olan dev'i öldürüp kendi kral olur.(15)

Suyu kesen dev'i üç kız ve kocakarı öldürürler.(26)

G440. Dev tarafından kaçırılan genç kızlar

Köyden dev yemek için kız alırdı.(15)

Dev, suyu köyden aldığı kızlar karşılığında açar.(26)

Dev köyden kız alıp götürür.(15)

G500. Yenilen (kaybeden) dev

Keloğlan dev'i öldürür.(8)

Kahraman dev'i öldürür.(15)

Kahraman oğlanın dev annesini öldürür.(21)

Kahraman, kötü kalpli dev annesini öldürür.(24)

Kocakarı ve üç kız dev'i mağlup ederler.(26)

G511. Kör dev

Dev teyze kördür.(21)

G512. Dev'in öldürülmesi

Dihtirli, köyden kız kaçıran dev'i öldürür.(15)

G550. Devden kurtulma

(T) G610.3.2. Devden kız çalma

H-İMTİHANLAR

H0-H199 TANIMA İMTİHANLARI

H200-H299 DOĞRULUK İMTİHANLARI

H300- H499 EVLENME İMTİHANLARI

H310-H359 Aşk İmtihanları

H360-H399 Gelinlik İmtihanları

H400-H459 Namus İmtihanları

H500- H899 ZEKA İMTİHANLARI

H530-H899 Bilmeceler

H900-H1199 CESARET İMTİHANLARININ VAZİFELERİ

H900-H999 Vazifenin Tayini ve Ortaya Konması

H900-H949 Vazifenin Tayin Edilmesi

H950-H999 Vazifenin Yerine Getirilmesi

H1000-H1199 Vazifelerin Tabiatı

H11.Hikâye anlatarak tanıma

H11.1. Hayat hikâyesi anlatarak tanıma

Keloğlan kılığına giren padişahın kızı başından geçenleri, babasına anlatır ve tüm gerçekler ortaya çıkar.(19)

Padişahın ormana bırakılan kızı başından geçenleri padişaha hikâye olarak anlatıp sonunda kendini tanıtır.(23)

(T) H326.5. Konuşturmada hüner

Padişahın konuşmayan kızını konuşturmak için cami hocası, dülger ve terzi tüm hünerlerini kullanırlar.(42)

(T) H1010. Yerine getirilmesi mümkün olmayan vazifeler

Padişahın kızlarının biri ceviz kabuğunda gelinlik, biri bademin içinde, biride fındığın içinde gelinlik ister.(8)

Dev anne oğlandan evi yarı süpürülmüş, yarı süpürülmemiş yapmasını ister.(18)

Dev anne, oğlandan küpü göz yaşlarıyla doldurmasını ister.(18)

Dev anne oğlandan ekmeğin bütün olmasını fakat köpeğin karnının tok olmasını, köpeğin selam vererek, eşeğinde gülerek gelmesini ister.(18)

Dev kadın, gelininden küpü göz yaşları ile doldurmasını, evi yarı süpürüp süpürmemesini ister.(21)

Padişahın kızı cevizin içinde gelinlik başka bir cevizin içinde de yüzük ister.(24)

Dev anne evi yarı süpürülmüş, yarı süpürülmemiş olmasını ister.(48)

Dev anne, kızıdan küpü gözyaşı ile doldurmasını ister.(48)

Dev anne, kızıdan eşeğin gülerek, köpeğinde selam vererek gelmesini ister.(18)

(T) H1011. Padişahın kızı ile evlenebilmek için yapılması mümkün olmayan vazifeler.

Padişahın, kızının biri ceviz kabuğunun içinde gelinlik, biri bademin içinde, biride fındığın içinde gelinlik isterler. Bunları yapar getirirlerse kızlarla evleneceklerdir.(8)

Padişahın kızı cevizin içinde gelinlik başka bir cevizin içinde yüzük ister.(24)

H1242 En küçük kardeş, araştırmayı tek başına başarır.

Padişahın bahçesindeki altın elmaları çalan ejderhayı en küçük oğlan bulur.(24)

H1243. Sorulan soruların çözülmesi neticesinde zenginlikle mükâfatlandırma

Kocakarı, ay ve güneşin sorduğu sorulara doğru cevap verince, ay ve güneş tarafından mükâfatlandırılır.(33)

Tüccar sorulan soruya doğru cevap verince altınlara boğulur.(39)

Çocuk, yaz ve kışın sorduğu sorulara doğru cevap verince ödüllendirilir.(44)

H1333. Olağanüstü bitkiler(meyveler, ağaçlar)ın araştırılması

Derviş Baba nehirde bulduğu üç çocuğu nar ile besler büyütür.(12)

H1333. Olağanüstü ağacın araştırılması

Kahraman her yaprağında çalgı çalan dünya güzelinin feslikanını arar.(35)

H1410. Korku imtihanları-geceyi cinlerin olduğu yerde geçirme

Kahraman arkadaşı tarafından yalnız bırakılınca ağaca çıkar ve geceyi cinlerin olduğu yerde geçirir.(5)

H1471. En genç oğlan, canavarı öldürmek için bekler ve başarılı olur.

En küçük oğlan ejderhayı öldürmek için bekler ve başarılı olur.(24)

H1553. Sabır imtihanları

J-AKILLILAR VE APTALLAR

J0-J199 KAZANILAN ELDE EDİLEN AKIL (BİLGİ)

J200-J1099 AKILLI VE AKILSIZ DAVRANIŞLAR

J200-J499 Seçmeler

J230-J299 Gerçek ve Açık Değerler

J300-J329 Seçilen Halihazırdaki Değerler

J330-J399 Kaybetmeler ve Kazanmalar

J400-J459 Birlikte Seçmeler

J500-J599 İhtiyat ve Tedbir

J600-J799 Önceden Düşünme

J800-J849 İntibak

J850-J899 Talihsizlikte Teselli

J900-J999 Alçak Gönüllülük

J1000-J1099 Aklın Diğer Görünüşleri

J1100-J1699 ZEKİLİK

J1100-J1249 Zeki İnsanlar ve Hareketleri

J1250-J1499 Zekice Karşılık Vermeler

J1500-J1649 Zekice Pratik Hazır Cevaplar

J1650-J1699 Çeşitli Zeki Davranışlar

J1700-J2749 APTALLAR (VE DİĞER AKILSIZ İNSANLAR)

J1700-J1729 Aptallar

J1730-J1749 Gülünç Cahillik

J1750-J1849 Gülünç Anlamama

J1850-J1999 Gerçeklere Karşı Mantıksız Lâkaytlık

J2000-J2050 Mantıksız Şüphencilik

J2050-J2199 Mantıksız Dar Görüşlülük

J2200-J2259 Mantıksızca Mantiğın İhmali

J2260-J2299 Mantıksız İlmî Teoriler

J2300-J2349 Kolay Aldanır Ahmaklıklar

J2350-J2370 Aptalların Gevezeliği

J2370-2399 Aptalca Soru Sorma

J2400-J2449 Aptalca Taklit

J2450-J2499 Hakîkî Aptallar

J2500-J2549 En Yüksekteki Aptal

J2550-J2599 Müteşekkir Aptallar

J2600-J2649 Korkak Aptallar

J2650-J2699 Acemi Aptallar

J2700-J2749 Kolay Problemi Zorlaştırma

J2750-J2799 Aptalların ve Akıllıların Diğer Görünüşleri

JJ1110. Akıllı adam

Vezir olan döblekçi, padişahın verdiği kılıcı satıp yerine tahtadan kılıç yaptırır.(10)

J1113.Akıllı oğlan

Kahraman yatağının üzerine buz asar, buz eridikçe yüzüne damlar, kahraman böylece uyanık kalır.(17)

Dev anne küpün gözyaşları ile doldurulmasını isteyince, oğlunda küpü su doldurup, küpün içine bir avuç tuz atar.(18)

Padişahın en küçük oğlu uyanık kalabilmek için yarasına tuz basar, ağaca buz bağlar buz eridikçe oğlanın yüzüne akar ve oğlan uyanık kalır.(24)

J1111.Akıllı kız

Dev kadının kızı süpürgeyi bir sağ bir sola vurur evi süpürülmemiş yapar.(18)

Dev kadının kızı ekmeğin için oyarak köpeğe yedirir, köpeğin ayaklarını kırar böylece köpek gülererek gelir, eşeğinde dudaklarını keser eşekte gülererek gelir.(18)

Fatma İleri Cengi Kuşu'nun, kız olduğunu anlar.(12)

Dev kadının oğlu küpü su doldurup içine bir avuç tuz atar, süpürgeyi de bir sağ birde sola vurarak, evi yarı süpürülmüş yarı süpürülmemiş yapar.(21)

Ormana bırakılan üç kız kardeşten en büyüğü kaybolamamak için geçtiği yerlere buğday bırakır.(26)

Kız kocasını elinin yumuşaklığından tanır.(28)

Kahraman, padişahın kızı olduğunu saklar, padişaha helva yapar ve padişah kızı olduğunu yaptığı helva sayesinde anlar.(30)

Kızlar göğüslerine sünger bağlarlar ve içki içermiş gibi yapıp içkileri süngerlere dökerler.(31)

Padişahın kızı, yemekleri tuzsuz yaparak tuzun ne kadar önemli olduğunu anlatır.(38)

J1700. Ahmaklar

Tilki kuyruğuna bağladığı su kabağına boğmaya çalışırken kendi boğulur.(9)

Şaban kızların her söylediklerine inanır.(31)

J1791. Yansıyan şeyin orijinalinin suda aksini olduğunu düşünme.

J1791.6. Güzel kadının suya yansması

Elmadan çıkan kız ağaçta padişahın oğlunu gelmesini beklerken güzelliği suya yansır.(16)

Hıyardan çıkan kızı ağaçta oğlanın gelmesini beklerken güzelliği suya yansır.(47)

J1791.6.1.Çirkin kadının güzel kadının aksini suda görür ve onu kendisi zanneder.

Elmanın içinden çıkan güzel kızın sudaki aksini gören halayık kendini zanneder.(16)

Hıyarcı güzelinin sudaki aksini gören halayık kendini zanneder.(47)

K-ALDATMALAR

K0-K99 ALDATMA İLE MÜSABAKAYI KAZANMAK

K100-K299 ALDATICI ANLAŞMALAR

K110-K149 Aldatıcı Eşya Satışı

K200-K249 Borç Ödemede Aldatma

K300-K499 ÇALINTILAR VE HİLELER

K410-K439 Çalıntılar

K440-K499 Diğer Hileler

K500-K699 ALDATMA YOLUYLA KAÇMA

K700-K799 ALDATMA YOLUYLA YAKALANMA

K800-K999 KADERE BAĞLI ALDATMALAR

K1000-K1199 KENDİ KENDİNİ YARALAYARAK ALDATMA

K1200-K1299 ŞAHSİYETİNİ RENCİDE ETME POZİSYONUNDA ALDATMA

K1300-K1399 İĞFAL EDİLMİŞ VEYA ALDATILMIŞ EVLİLİK

K1400-K1499 KOLAY ALDATILMIŞ KİŞİNİN HAYSİYET TAHRİF EDİLİR

K1500-K1599 ZİNA İLE İLGİLİ ALDATMALAR

K1600-K1699 ALDATICI, KENDİ TUZAĞINA DÜŞER

K1700-K2099 YALAN SÖYLEYEREK ALDATMALAR

K1700-K1799 Blöf Yoluyla Aldatma

K1800-K1899 Tebdil-i Kıyafet veya Hayal Şeklinde Aldatma

K1900-K1999 Hileler, Sahtekârlar

K2000-K2099 İki Yüzlülükler

K2100-K2199 Sahte İthamlar

K2200-K2299 Alçaklar ve İhanet Edenler

K2300-K2399 Diğer Aldatmalar

K511. Değiştirilen mektup

Padişahın kızı, babasının yazdığı mektubu değiştirir.(34)

K1355. Kahramanın getirdiği mektubu prenses değiştirerek kendisiyle evlenmesini sağlar.

Padişahın kızı, oğlanın getirdiği mektubu değiştirip oğlanla evlenir.(34)

K1810. Hile ile kıyafet değiştirme

Halayık, hıyarcı güzelinin yerine geçerek oğlanı aldatır ve oğlanla evlenir.(47)

K1812. Tebdili kıyafet gezen padişah

Padişah veziriyle birlikte tebdili kıyafet gezer.(10)

Padişah tebdili kıyafet gezmeye çıkar.(12)

Padişah ve vezir tebdili kıyafet gezerler.(19,30,38)

(T) K1821.11. Başına işkembe geçirerek erkek kılığına girme

Mersinler güzeli başına işkembe geçirerek erkek kılığına girer.(17)

Kız hayvan işkembesini kafasına geçirerek keloğlan olur.(19)

K1837. Kadın, kıyafet değiştirerek erkek kılığına girer.

Fatma erkek kılığına girip ileri engi kuşunu kandırır.(12)

Padişahın kızı başına koyun postunu giyer ve keloğlan kılığına girer.(17)

K1840. Bir başkasının yerine geçme ile aldatma

Fatma erkek kılığına girerek, İleri Cengi kuşunu kandırır.(12)

Halayık güzel kızın yerine geçerek padişahın oğlunu aldatır.(16)

Halayık, oğlanı aldatıp hıyarcı güzelinin yerine geçip oğlanla evlenir.(47)

K1870. Aldatma

Tilki, helva kağdının padişahın fermanı olduğunu söyleyerek köpekleri kandırır.(9)

Dbleki vezir olunca, padişahın verdiği kılıcı satıp yerine tahtadan kılıç yaptırır. Padişah suçlu bir adamın kafasını kesecekken döblekçi adam acır ve susuzsa cebimdeki kılıç tahta olsun diyerek padişahı aldatır.(10)

Padişaha, çocuklarının köpek doğduğu söylenerek aldatılır.(12)

Halayık, padişahın oğlunu elmadan çıkan kızın yerine geçerek aldatır.(16)

Tahir, kadın kılığına girerek herkesi aldatır.(20)

Büyük oğlanlar, kk kardeşlerini aramaya gidiyoruz diye padişahı kandırırlar.(24)

Padişaha, çocuklarının köpek doğduğu söylenerek aldatılır.(35)

Dilenci kılığındaki kadın, ağabeylerini Dünya Güzeli'nin Feslikan'nını bulamaya göndermesi için kızı kandırır.(35)

Balıı dilsiz olmadığı halde dilsiz olduğunu söyleyerek padişahı aldatır.(37)

Halayık 40 gün uyuyan oğlanı beklemediği halde beklediğini söyleyerek oğlanı anlatır.(41)

K1931.4. Sahtekârlar, kahramanı kuyunun içinde bırakırlar

Ağabeyler, Kk kardeşlerini kıskanıp, onu kuyunun içersinde bırakırlar.(24)

(T)K1931.8. Sahtekr kahramanı ıssız bir yerde bırakırlar

İş aramaya giden arkadaştan diğerini arkadaşını cinlerin olduğu bir yerde bırakıp kaar.(5)

K2110. İftiralar

K2110.1. İftira edilen eş

Padişahın karısına, köpek yavrusu doğurduğu söylenerek iftira atılır.(12,36)

K2112. Kötü yolda olmakla itham edilen kadın

Padişahın kızının kötü yolda olduğu söylenerek iftirada bulunulur.(19)

K2210. Hain akrabalar

K2212. Hain kız kardeşler(abla)

Kız kardeş, padişaha karısının köpek doğurduğunu söyler.(12)

K2213. Hain eş (karı)

Dev kadın kocasını öldürüp padişahla evlenir.(18)

K2214. Hain teyze.

Teyze, küçük kız kardeşinin çocuklarını nehre bırakır.(12)

Teyzeleri çocukları köpek yavruları ile değiştirir ve çocukları dağda bırakır.(36)

(T) K2215.1. Üvey anne

Üvey anne üvey kızını istemez.(21)

K2248. Hain vezir

Vezir, padişahın kızına iftirada bulunur.(19)

Vezir padişahın kıskanç karısının isteklerini yerine getirir.(26)

K2225. Hain hizmetçi kadın

Kızın aldığı halayık, kıza ihanet edip kızın kısmeti olan oğlanla evlenir.(41)

L-KADERİN TERS DÖNMESİ

L0-L99 EN GENÇ ÇOCUĞUN ZAFERLERİ

L100-L199 TALİHİ YAVER GİTMİYEN KAHRAMAN

(HANIM KAHRAMAN)

L200-L299 ALÇAK GÖNÜLLÜĞÜN MÜKÂFAT GETİRMESİ

L300-L399 ZAYIF VE TAKATSIZ OLMANIN ZAFERİ

L400-L499 KİBİR AŞAĞILIK GETİRİR

L161.2. Fakir genç ile zengin kızın evlenmesi

Keloğlan ile padişahın kızı evlenir.(8)

Oduncu ile padişahın kızı evlenir.(23)

Balıkçı ile padişahın kızı evlenir.(37)

L.....Kader rüya sayesinde önceden belli olur.

M-GELECEĞİN TAYİNİ

M0-M99 HÜKÜMLER VE KARARLAR

M100-M199 ANT VE YEMİNLER

M200-M299 ANLAŞMALAR VE SÖZ VERMELER

M300-M399 KEHANETLER

M400-M499 BEDDUALAR

M100. Yeminler ve antlar

Büyük oğlan Allah adına kurban olayım diye yemin eder.(14)

Dev anne, kıza zarar vermeyeceğine dair oğluna yemin eder.(18)

Dev anne, kıza zarar vermeyeceğine dair yemin eder.(21)

Fakir adama yılanı yemin verir.(27)

Adam, kızını kapının önünden geçen ilk kişi ile evlendireceğini söyleyerek yemin eder.(28)

M361. Geleceği önceden takdir edilen kahraman

Yeni doğan çorcucuğun alnında padişahın kızı ile evleneceği yazmaktadır.(34)

Kıza bir ölüyü kırk gün bekleyeceği, kırk günden sonrada muradına ereceği söylenir.(41)

M430. Şahısların bedduası

Kuşa dönüşen kız, halayığa beddua eder.(36)

Güvercine dönüşen kız, halayığa beddua eder.(47)

N-ŞANS VE KADER

N0-N99 BAHİSLER VE KUMARLAR

N100-N299 ŞANS VE TALİHİN YOLLARI

N100-N169 Şans ve Kaderin Tabiatı

-N399 Şanssızca Kazalar

N400-N699 ŞANSLI KAZALAR

N410-N439 Şanslı İşlerin Riski

N440-N499 Kıymetli Sırların Öğrenilmesi

N500-N599 Meydana Çıkarılan Sahipsiz Hazine

N600-N699 Diğer Şanslı Tesadüfler

N700-N799 TESADÜFİ KARŞILAŞMALAR

N800-N899 YARDIMCILAR

N130.Şans ve kaderin değişmesi

Fakir kadın, iyi kalpli insanlar sayesinde iş kurar.(13)

Zengin kız kardeş fakirleşir ve eli ayağı tutmaz olur.(13)

Padişahın kızı ile balıkçı evlenir.(37)

Halayığın tüm yaptıkları anlaşılınca, oğlan halayığı bırakıp üç turunçlardan çıkan kıza döner.(36)

Padişahın en küçük kızı ile avcı evlenir.(38)

İflâs eden tüccar, kiraladığı evde altın bulup işini yeniden kurar.(39)

Oğlan tüm gerçeği anlar ve halayığı bırakıp kıza tekrar dönüp onunla evlenir.(41)

N825. Yaşlı Şahısların Yardımı

Oğlana rüyasında gördüğü yaşlı adam yardımcı olur.(47)

N825.1. Çocuk sahibi olmayan kahramanlar

Padişahın çocuğu olmaz.(7)

Kadının çocuğu olmaz.(15)

N844. Yardımcı derviş

Derviş Baba nehirde bulduğu çocuklar besler, büyütür.(12)

(T)N844.4. Yardımcı Hızır

Çocuğu olamaya padişah ve vezirin yardımına Hz. Hızır gelir.(20)

(T) N856.3. Oduncu

Oduncuyu padişah ödüllendirir.(3)

Susuz kalan köpek oduncunun suyunu içer.(9)

Ormana bırakılan üvey kızı ormanda, oduncu bulur.(23)

P-CEMİYET

P0-P99 KRALLIK VE ASİLZADELİK

P100-P199 DİĞER SOSYAL KURUMLAR

P200-P299 AİLE

P300-P399 DİĞER SOSAYAL AKRABALIKLAR

P400-P499 İŞLER VE MESLEKLER

P500-P599 HÜKÜMET İDARE ETME

P600-P699 ADETLER

P700-P799 CEMİYET İLE İLGİLİ ÇEŞİTLİ MOTİFLER

P10. Krallar

Padişah, oduncuyu ödüllendirir.(3)

Padişah, mirasını üç oğlu arasında paylaştırmak ister.(4)

Padişah, altın arabanın kıymetini kesecek birini arar.(6)

Padişahın, hiç çocuğu olmaz.(7)

Padişahın elmalığı vardır.(9)

Padişah, başka bir memleket gezmeye gider.(10)

Padişah, üç kız kardeşten en küçüğü ile evlenir.(12)

Padişah, karısını öldüren dev kadınla evlenir.(18)

Padişah başka bir memlekete bir süreliğine gider.(19)

Padişahın, çocuğu olmaz.(20)

Padişahın çok mutlu hayatı vardır.(23)

Padişahın birinin karısı birinin kocası ölüür.(26)

Padişah, kızlarının kendini ne kadar çok sevip sevmediğini anlamak için kızlarını sorguya çeker.(38)

Padişahın hiç çocuğu yoktur.(47)

P12. Kralların karakterleri

Padişah halkına zulüm yapmaktadır.(2)

Padişah hediye verilen değirmen ile tavuğu çalar.(44)

Padişah kendine hiç teşekkür etmeyen kızını evden atar.(30)

P40. Padişahın kızları

Padişahın üç kızı vardır.(8)

Padişahın iki kızı da teyzeleri tarafından nehre bırakılır.(12)

Tahir'i suda padişahın kızı bulur.(20)

Padişahın üç kızı var.(26)

Padişahın bir kızı vardır.(30)

Padişahın en küçük kızının, iki oğlu bir kız vardır.(35)

Padişahın bir kızı vardır.(39)

Padişahın konuşmayan bir kızı vardır.(42)

Padişahın üç tane kızı vardır.(48)

(T)P42. Hızır

Padişah ve vezire Hazreti Hızır yardımcı olur.(20)

Kahraman yolda Hz. Hızır ile karşılaşır.(35)

(T)P43. Hoca

Cami hocası abdest alıp namaz kılar.(42)

P110. Kralın veziri

Padişahın yaptığı zulümlere, vezir olan kardeşi üzülmemektedir.(2)

Padişahla vezir başka bir memleketeye gezmeye giderler.(10)

Hangi evden ışık sızdığını padişaha vezir söyler.(12)

Vezir padişahın emanet ettiği kızı sarkıntılık yapar.(19)

Vezirin çocuğu olmaz.(20)

Vezir, padişahın kıskanç karısını yardımcı olur.(26)

P150. Zengin adamlar

Oduncu padişah sayesinde zengin olur.(3)

İki kız kardeşten biri zengin adamla evlenir.(13)

Zengin adam atıyla dolaşır.(17)

Pırasacının karısının bulduğu hazine sayesinde pırasacı adam zengin olur.(32)

Tüccar çalışarak zengin olur.(38)

P251.6.1. Üç erkek kardeş

Üç erkek kardeş babalarının mirası için yarışır.(4)

Üç erkek kardeş padişah evlendirmek ister.(18)

P252.2. Üç kız kardeş

Üç kız kardeşten en büyüğü padişahın ekmekçisi ile, ortancası aşçısı ile en küçüğü ile padişah evlenir.(12)

Üç kız kardeş ormana bırakılır.(26)

Üç kız kardeş tezgahta halı dokurlar.(35)

P253. Erkek ve kız kardeşler

Fakir olan kız kardeşin üç , yedi oğlu vardır.(13)

Beş erkek kardeşin anneleri ölür.(14)

P282. Üvey anne

Kraliçe olan üvey anne kızını öldürmek ister.(23)

P294. Teyze, hala

Kız kardeşin kıskanan teyzeler, yeni doğan çocukları köpek yavrularıyla değiştirip çocukları dağa bırakırlar.(35)

P310. Arkadaşlık

İki arkadaş iş aramaya çıkarlar.(5)

Dev ile eşek arkadaşlırlar.(46)

Üç arkadaş iş aramaya giderler.(42)

P360. Ağa ve hizmetçisi

Halayık olarak çalışan kadın yani adamın gerçek sevgilisi olan kadın, adam seyahate çıkarken ondan sabır taşı getirmesini ister.(41)

P414. Avcılık

Kral ava çıkar(23)

Şabanın ağası ava gider.(31)

(T)P431. Tüccar

Yahudi adam tüccardır.(29)

Her şeyini kaybeden bir tüccarın, daha sonra şans yüzüne güler.(36)

P440. Esnaflar

P441. Terzi

Küçük oğlan çalışmak için terzi yanına girer.(24)

Kahraman, fırıncıya ve kızına terzi gönderir.(28)

İş aramaya giden üç arkadaştan biri terzidir.(42)

P443. Değirmenci

Orman içinde un öğüden bir değirmenci vardır.(27)

P444. Marangoz

Marangoz, tahtadan bebek yapar.(42)

Q-MÜKÂFATLAR VE CEZALAR

Q0- CEZALAR VE MÜKÂFATLAR

Q10-Q99 MÜKÂFATLANDIRILMIŞ İŞLER

Q100-Q199 MÜKÂFATLARIN ÖZELLİKLERİ

Q200-Q399 CEZALANDIRILMIŞ İŞLER

Q400-Q499 CEZALARIN ÇEŞİTLERİ

Q10. Mükâfatlandırılmış işler

Padişah, oduncunun cevabını beğenir ve oduncuyu ödüllendirir.(3)

Bağdat'ı suya kavuşturan adam ödüllendirilir.(5)

Altın arabanın değerini bilen yaşlı kadını padişah ödüllendirir.(6)

Padişah tüm işleri yapmayı yasakladığı halde döblekçi adam her seferinde yapacak iş bulduğu için padişah onu vezir yaparak ödüllendirir.(10)

Kocakarının cevabını beğenen güneş ve ay, kocakarıya ödül verirler.(33)

Kızın cevabını beğenen kış ve yaz kıza hediye verir. (44)

Tüccar sorulan soruya doğru cevap verince ödüllendirilir.(39)

Q111. Zengin ederek mükâfatlandırma

Padişah cevabını beğendiği oduncuyu zengin ederek mükâfatlandırır.(3)

Kocakarıyı güneş ve ay zengin ederek mükâfatlandırır.(33)

Kızı kış ve yaz zengin ederek mükâfatlandırır.(44)

Q416. Atların kuyruğuna bağlayarak cezalandırma

Padişah kıskanç teyzeleri ayaklarından yaban atlara bağlayarak cezalandırır.(13)

Padişah, kötölük yapan teyzeleri, ayaklarından yaban atlarına bağlayarak cezalandırır.(35)

Oğlan, halayığı ayaklarından yaban atlarına bağlayarak cezalandırır.(47)

R-ESİRLER VE KAÇAKLAR

R0-R99 ESİRLİK

R100-R199 KAÇMALAR

R200-R299 FİRARLAR VE TAKİPLER

R300-R399 SİĞİNAKLAR VE TEKRAR ELE GEÇİRMELER

R41.3. Zindan kapatma

Kötü kalpli kraliçeyi kral zindan kapatır. (23)

(T)R48. Ormana hapsetme

Üvey anne, padişahın kızını istemez ormana bırakır.(21)

Üç kız kardeş ormana bırakılır.(26)

Padişahın en küçük kızı ormana bırakılır.(38)

S-ANORMAL ZULÜMLER

S0-S99 ZÂLİM AKRABALIKLAR

S100-S199 KORKUNÇ KATLİAMLAR VEYA SAKAT ETMELER

S200-S299 ZÂLİMCE KURBAN ETMELER

S300-S399 TERKEDİLMİş VEYA ÖLDÜRÜLMÜş ÇOCUKLAR

S400-S499 ZÂLİM İşKENCELER

S11. Zalim Baba

Padişah baba kızının öldürölmesini emreder.(35)

S21.6. Zalim erkek kardeşler

Kardeşlerini kuyuda bırakırlar.(24)

S31. Zalim üvey anne

Üvey anne üvey kızını istemez evden atar.(21)

S143. Ormana terk etme

Üvey anne, üvey kızını ormana bırakır.(21)

T-EVLİLİK

T0-T99 AşK

T100-T199 EVLİLİK

T200-T299 EVLİLİK HAYATI

T300-T399 NAMUS VE BÂKİRELİK

T400-T499 YASAK CİNSİ MÜNASEBETLER

T500-T599 HAMİLE KALMA VE DOĞUM

T600-T699 ÇOCUKLARIN BAKIMI

T10. Aşık olma

Tahir ve Zühre birbirlerine aşıktırlar.(20)

T61.Nişanlanma

Hz Hızır, Tahir ile Zühre'yi nişanlar.(21)

Kız teyzesinin oğlu ile nişanlanır.(28)

T130. Evlenme âdetleri

T131.

Padişahın konuşmayan kızını konuşuran onunla evlenecektir.(42)

(T)T131.11. Ok atarak evlenme

Padişah oğullarına ok attırır, ok kimin başına gelirse oğullarını onunla evlendirecektir.(18)

Padişah kızına ok attırır, ok kimin başına gelirse kızını onunla evlendirecektir.(21)

Padişahın kızları, ok atarlar ok kimin başına gelirse kızlar onunla evlenecektir.(48)

T326. Evlenmek üzere olan genç adamın, nişan hazırlığı yapması

T511. Yiyecekle hamile kalma

Hiç çocuğu olmayan kahraman meyve yiyerek hamile kalır.(16)

Çocuğu olmayan vezir ve padişah meyve yiyerek çocuk sahibi olurlar.(20)

T511.1.1. Elma yiyerek hamile kalma

T527. Dua ile çocuk sahibi olma

U-HAYATIN TABİATI

U0-U99 HAYATIN EŞİTSİZLİKLERİ

U100-U299 HAYATIN TABİATI İLE İLGİLİ ÇEŞİTLİ MOTİFLER

V-DİN

V0-V99 MERASİMLER

V100-V199 DİNİ BİNALAR VE NESNELER

V200-V299 MUKADES ŞAHISLAR

V300-V399 DİNİ İNANIŞLAR

V400-V499 DİNİ KUVVETLE

V500-V599 ÇEŞİTLİ DİNİ MOTİFLER

V30. Dinî Merasimler

(T)V36. Namaz

Sultan hanım beş vakit namaz kılar.(2)

Hz. Hızır namaz kılarlar.(35)

Cami hocası namaz kılar.(42)

(T)V37. İslam'ın diğer emri hacca gitme

Padişahın kızının evine sığındığı kadının oğlu, hacılarla hacca gider.(30)

Padişah ve veziri hacca giderler.(31)

V50. Dua (ibadet)

Fakir kadın sabah namazında kalkar ve dua eder.(13)

Kız bulunduğu durumdan kurtulmak için dua eder.(41)

Hoca, dua ederek tahta bebeğe can ister.(42)

Kadın, utancından dua eder yer yarılıp içine girmek için.(45)

Güvercine dönüşen kız padişahın oğluna dua eder.(47)

Üç kardeş kızın yaptığı yemekleri yiyip kıza dua ederler.(49)

(T)V58.6. Abdest alma

Cami hocası abdest alır.(42)

V200. Mukaddes yardımcıları

(T)V206. Hızır

Çocuğu olmayan padişah ve vezirin yardımına Hızır gelir.(20)

Kahramana Hızır yol gösterir.(35)

(T)V304. Çeşitli dinî inanışlar

Kahramanın kayınbabası yemin bozmak için hayvan kurban eder.(14)

Oğlan kurtlu elmayı yiyip şükreder.(18)

Kız gece gelen efendi ile hoca nikahıyla evlenir.(28)

Kahraman hacca gider.(30)

Evlerinde pişmiş yemek bulan oğlanlar kıza hayır dua ederler.(49)

W-KARAKTERİN ÖZELLİKLERİ

W0-W99 KARAKTERİN GÜZEL ÖZELLİKLERİ

W100-W199 KARAKTERİN ÇİRKİN ÖZELLİKLERİ

W200-W299 ÇEŞİTLİ KARAKTER ÖZELLİKLERİ

W181. Kıskançlık

Oduncuyu, komşusu kıskanır.(3)

Padişah ile evli olan küçük kardeşi, ablaları kıskanır.(12)

Ağabeyleri en küçük kardeşlerini kıskanıp kuyuda bırakırlar.(24)

Padişahla evlenen kadın padişahın üç kızını kıskanır.(26)

Değirmenci, fakir kadını kıskanır.(27)

Kahramanı, komşusu kıskanır.(33)

Kahramanı komşusu kıskanır.(45)

Hıyardan çıkan kızı, halayık kıskanır.(47)

X-MİZAH

X0-X99 YENİLGİNİN MİZAHİ

X100-X199 KABİLİYETSİZLİĞİN MİZAHİ

X200-X599 SOSYAL SINIFLARIN MİZAHİ

X200-X299 ENAF İLE ALIŞ VERİŞİN MİZAHİ

X300-X499 İŞ SAHİPLERİ İLE ALIŞ VERİŞİN MİZAHİ

X500-X599 DİĞER SOSYAL SINIFLARLA İLGİLİ MİZAH

X600-X699 MİLLİYET VE İRKLARLA İLGİLİ MİZAH

X700-X799 CİNSİYETLE İLGİLİ MİZAH

X800-X899 SARHOŞLUK ÜZERİNE YAPILAN NÜKTELER

X900-X1899 MÜBALAĞA VE YALANIN MİZAHİ

X910-X1099 OLAĞANÜSTÜ ADAMLA İLGİLİ YALAN

X910-X959 OLAĞANÜSTÜ ADAMIN DOĞUMU, YETİŞMESİ, ÖLÜMÜ, FİZİKİ YAPISI VE GÜCÜ HAKKINDA YALANLAR

X960-X1019 OLAĞANÜSTÜ İNSANIN MARİFETLERİ HAKKINDA YALAN

X1020-X1079 OLAĞANÜSTÜ ADAMIN SAHİP OLDUĞU OLAĞANÜSTÜ ÖZELLİKLER

X1080-X1099 OLAĞANÜSTÜ ADAMIN YAPTIĞI İŞLER HAKKINDA YALAN

X1100-X1199 BÜYÜK AVCILAR VE BALIKÇILAR HAKKINDA YALAN

X1200-X1399 HAYVANLAR HAKKINDA YALANLAR

X1400-X1499 BİTKİLER, MEYVELER, SEBZELER, VE AĞAÇLA HAKKINDA YALANLAR

X1500-X1599 COĞRAFYA VE TOPOĞRAFYA HAKKINDA YALANLAR

X1600-X1699 HAVA VE İKLİM HAKKINDA YALANLAR

X1700-X1799 MANTIKİ MASKARALIKLAR HAKKINDA YALANLAR

X1800-X1899 ÇEŞİTLİ YALANLAR VE MÜBALAĞALAR

Z-ÇEŞİTLİ MOTİF GRUPLARI

Z0-Z99 FORMÜLLER

Z100-Z199 SEMBOLİZM

Z200-Z299 KAHRAMANLAR

Z300-Z399 EŞSİZ İSTİSNALAR

Z71. Formülistik sayılar

Z71.1. Formülistik sayı (3)

3 oğlan:4,18,49

3 kız:8, 13,38

3 gül:8

3 gece:8

3 hançer:22

3 defa çağırma:22

3 tane kız:22

3 tane bidde:22

3 ses:22

3 gece:22

3 çocuk:23,38,39

3 oğlan:24,26

3 kız:24,26,37,47

3 ceviz:24

3 nar:30

3 yüz kuruş:32

3 tane halayık:32

3 tane Arap:32

3 kız kardeş:35

3 kıl:35

3 gün:41

3 turunç:36

3 arkadaş:42

3 saç teli:48

3 yatak:49

3 kömür:49

3 kevgir:49

3 ok:47

3 avuç:47

3 elma:47

Z71.3. Formülistik sayı (5)

5'er galbur altın:4

Z71.5. Formülistik sayı (7)

7 oğlan:13

7 kat yukarı:15

7 kat aşağı:15

7 kat elbise:18

7 başlı ejderha:18,47

7 Silsile:21

7 kat gökyüzü:24

7 kat yeraltı:24,35

7 dağ:48

7 yaş:49

Z71.11.9. Formülistik sayı (39)

39 gün:41

Z71.12. Formülistik sayı (40)

40 değnek:3

40 torba fındık:8

40 gün:8

40 merdiven aşağı:17

40 gün, 40 gece davul zurna çalınır:15,16,18,20,35,36

40 gün:20,41

40 kadın:20

40 koyun:24

40 küp su:24

40 senelik köpek:35

40 senelik eşek:35

40 düğüm:35

40 dilsiz:37

40 top kapot bezi:39

40 top hümayun:39

40 top elbiselik:39

Z71.12.0.1. Kırk gün kırk gece düğün

40 gün 40 gece düğün:15,18,,23,26,28,30,36,37,38

Z71.12.0.2. Kırk gün mühlet isteme

40 gün mühlet isteme:8,40,21

Z100. Sembolizm

(T) Z101. Ölüm sembolü kanlı gömlek

Cellat, padişaha kanlı gömleği götürerek kızı öldürdüğünü söyler.(19)

Cellat padişaha kanlı gömleği götürerek kızı öldürdüğünü söyler.(38)

Z140. Renkler

Siyah ve beyaz renkte koçlar dövüşür.(15)

Dev teyze kara bulut olur, dev anne beyaz bulut olur.(19)

Dev anne beyaz buluttur.(21)

Dev baba alacalı, bulacalı buluttur.(21)

Kara koyun , ak koyun.(24)

Sonuç

Sahada derlenen Kıbrıs Türk masallarından 49 metin üzerinde değerlendirme yapılan bu çalışmada, Stith Thompson'un Motif-İndex of Folk-Literature adlı kataloğu esas alınarak motifler incelenmiştir. Tespit edilen ve edilemeyen motifler başlıklara göre şu şekilde dağılım göstermektedir:

A-Mitolojik motifler: hiç rastlanmamıştır.

B.-Hayvanlar: 27 motife,

C-Yasak: 6 motife,

D-Sihir: 79 motife,

E-Ölüm: 7 motife,

F-Harikulâdelikler: 65 motife,

G-Devler: 19 motife,

H-İmtihanlar: 22 motife,

J-Akıllılar ve Aptallar: 19 motife,

K-Aldatmalar: 38 motife,

L-Kaderin ters dönmesi 3 motife,

M-Geleceğin Tayini: 9 motife,

Şans Kader: 15 motife,

P-Cemiyet:62 motife rastlanmıştır. Padişah ve padişah kızı ve oğulları, en fazla olan motiflerdir. Yine;

Q-Mükâfatlar ve Cezalar:13 motife,

R-Esirler ve Kaçaklar: 4 adet motife rastlanmıştır. Bu motif en az rastladığımız motiflerdendir.

S-Anormal Zulümler: 4 motife rastlanmıştır. Bu motifimiz de az rastladığımız motiflerdendir. Örneğin; Padişah kızını üvey anneden dolayı ormanda öldürülmesini emreder veya üvey anne padişahın kızını öldürmek ister.

T-Evlilik: 9 motife rastlanmıştır. Ok atarak evlenme, elma yiyerek hamile kalma motifi karşımıza çıkmaktadır.

U-Hayatın Tabiatı bu motife rastlanmamıştır.

V-Din:19 motife rastlanmıştır. Bu maddede de hacca gitme veya hacı olmak için çıkılan yolculuk motifine rastlanmaktadır.

W-Karakter Özellikleri: 8 motif tespit edilmiştir. Genelde karakterin çirkin özelliklerine rastlanılmaktadır.

X-Mizah: rastlanmayan motiflerdendir.

Z-Çeşitli Motif grupları: 95 motife rastlanmıştır. Özellikle Formülistik sayı olarak 3,7,40 rakamı dikkat çekici şekilde fazladır. Bu ve bunun gibi benzeri çalışmaların yapılması, kaybolmaya yüz tutmuş, değerlerimizden ve kültürel zenginliğimizi barındıran masallarımızın ortaya çıkmasını ve kaybolmamasını sağlayacaktır.

Kaynakça

- Boratav, Pertev Naili. *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1969.
- Develioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*. Ankara: Aydın Kitabevi, 1985.
- Ebrehard Wolfram / Bortav Pertev. *Typen Turkischer Volksmarcehen*. Wiesbaden: Franz Steiner Verlag GMBH, 1953.
- Elçin, Şükrü. *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları, 5. Basım, 1998.
- Brockelman, Carl. "Mesel". *İslam Ansiklopedisi*. 8/120-124, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1979.
- Özokutan, Türkan, *Kıbrıs Türk Masalları (Derleme-İnceleme)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- Sakoğlu, Saim. *Gümüşhane ve Bayburt Masalları*. 2.bs., Ankara: Akçağ Yayınları, 2. Basım, 2002.
- Seyidoğlu, Bilge. "Masal". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. 6/149-153. İstanbul: Dergah Yayınları, 1986.
- Thompson, Stith. *Motif Indeks of Folk-Literature*. 6 cilt., Helsinki, 1932-36.
- Thompson, Stith. *The Types of Folktale*. Helsinki: 2. Basım, 1964.